

Feuillet de garde. En écriture du XVIIe siècle, anciennes cotes : « Codex D. Antonii Faure, 69. — Reg. 4213. a. »

Fol. 1. « Incipit ordo qualiter ab episcopo synodus agatur. *Hora diei prima, ante solis ortum, eiciantur omnes ab ecclesia...* » — 4 v°. « In secunda die. *Secunda vero die...* — 5. *Tertia denique die, omnibus prout supra — 5 v° — taxatum est expletis...* » — 7. « *Tunc omnes surgant, et ad propria redeant cum pace.* »

Fol. 7 à 44. Bénédictions pontificales au nombre de cent douze. — 7. « Benedictio in vigilia Natalis Domini. — 13. Benedictio in Septuagesima. — 18. Benedictio in die Pasche. — 23 v°. Benedictio in die Pentecostes. — 24. Benedictio de sancta Trinitate. — 32 v°. Dom. XXIII [post oct. Pent.]. — 33. Benedictio de Trinitate. — 33 v°. Benedictio dom. I de Adventu. — 34. Dom. IIII in Adventu. — 34 v°. Benedictio in cotidianis diebus. — 37 v°. Benedictio cum navigio ascenditur. — 38 v°. (24 juin) Benedictio in natale s. Iohannis Baptiste. — 41. (31 oct.) Benedictio in natale s. Quintini. — 42. (30 nov.) Benedictio in nat. s. Andree apost. » — 42 à 44. Bénédictions pour le commun des saints. — 42. « Benedictio plurimorum apostolorum. » — 44 v°. « Benedictio in anniversario dedicationis ecclesie. »

Fol. 45. « Ordo in dedicatione ecclesie. *Ponuntur reliquie in feretro composite in veteri ecclesia vel tentorio pridie quam nova ecclesia consecretur, et fiunt ibi vigilie in ipsa nocte in honore sanctorum quorum reliquie recondende sunt...* — *Tunc pontifex cum sacro cetu vadit ad ecclesiam vel tentorium ubi pridie fuerunt reliquie posite, et facit letaniam — 45 v° — prout hora dictaverit...* — 46. Exorcismus salis... — 48. Post hec episcopus circumeat ipsam ecclesiam cum clero et populo spargendo aquam... — 50. *Tunc statim ostio aperto, intret ecclesiam... Dum autem venerit ante altare, fiant ibi letanie...* » — 50 v° et 51. Le double alphabet. — 51 à 56. Bénédiction de l'eau grégorienne ; signes de croix sur l'autel avec l'eau grégorienne ; septuple aspersion de l'autel ; triple aspersion de l'intérieur de l'église. — 56 v°. « *Sequitur oratio in consecratione ecclesie : Deus sanctificationum, omnipotens dominator...* » — 59 à 61. Encensement et onction de l'autel. — 61 v°. « *Post hec, sequitur consecratio altaris...* » — 65. Vestitio altaris. — 65 v°. « *Ordo quomodo reliquie sunt ponende in altari...* — 68. Missa... — 71. Missa in anniversario dedicationis ecclesie. »

Fol. 72. « Benedictio cimiterii. *Vadat episcopus ante ianuas ecclesie ubi meta cimiterii debet esse...* » — 73. « Reconciliatio violate ecclesie. *Primum veniat episcopus ante ipsam ecclesiam...* » — 75 v°. Missa... » — 76 v°. « Benedictio crucis... » — 78. « Benedictio ad oratorium [=orarium] » — 78 v°. « Benedictio ad zonam. » — 79. « Benedictio ad casulam. — Benedictio ad corporale vel pallam... — 79 v°. Benedictio vestimentorum sacerotalium... » — 80. « Benedictio corporalis. — Benedictio patene. — 80 v°. Prefatio calicis benedicendi. » — 81. « Ad consignandos infantes... » — 82. « Ad capillos tondendos. — Ad clericum faciendum. — 82 v°... *Dum tondis [eum].* » La suite manque. — Les feuillets 83 et 84 sont restés blancs.

Fol. 85 à 114. Missel des principales fêtes. — 85. Préface commune. — 85 v°. Canon de la messe ; aucune rubrique. — 91. « Natalis Domini. *Ad Sanctam Mariam...* » Dans cette messe et celles qui suivent, aucune mention de l'épître et de l'évangile ; les pièces de chant sont indiquées par les premiers mots ; seul, le texte des oraisons se lit en entier. — 105 v°. « In die [Pasche]. *Ad missam.* — 110 v°. In die Pentecostes. — 111. (24 juin). In nat. s. Iohannis Baptiste. — 112. Assumptio sancte Marie. — 114. Festivitas omnium sanctorum. » (Aucune fête locale).

Fol. 114 v° à 126. Ordinations. — 114 v°. « Incipit ordo de sacris ordinibus. *Psalmista, id est cantor, potest absque scientia episcopi, sola iussione presbiteri, officium suscipere cantandi...* » — 115 — Mensis autem primi, IIII, VII et X, sabbatorum die, in XII lectionibus... Deinde archidiaconus, sine casula, habens eorum qui ordinandi sunt pre manibus nomina, vocat eos nominatim ut ab episcopo benedicantur in ordinibus designatis. — Ordo hostiariorum. *Hostiarii, cum ordinantur... In primis debet fieri electio. Post appellationem, claves ecclesie dat episcopus dicens : Sic agite, quasi reddituri Deo rationem pro his rebus...* » — 115 v°. « Ordinatio lectorum... — 116 v°. De exorcistis... — 117. De accolitis... »

Fol. 117 v°. « Ordo qualiter in romana Ecclesia — 118 — subdiaconi, vel diaconi et presbiteri ordinandi sunt. *Postquam antiphonam ad introitum dixerint, data oratione, venit archidiaconus, et offert eos qui ordinandi sunt pontifici, ita dicens : Postulat sancta mater Ecclesia catholica ut hos presentes electos ad onus subdiaconii, sive diaconii, sive presbiterii ordinatis. — Interrogat episcopus : Scis illos dignos esse ?... — Auxiliante Domino Deo et salvatore Ihesu Christo ter, eligimus... verumtamen — 118 v° — memor sit communionis sue. Et post modicum intervallum, dicit episcopus hanc orationem : Oremus, fratres karissimi, ut Deus omnipotens gratiam Spiritus sancti sui super nos electosque nostros dignetur effundere... cuius regnum et imperium permanet in s. s. — Post hec incipit cantor Kyrie cum letania, prostrato episcopo ante altare cum ceteris qui ordinandi sunt... »*

Fol. 118 v°. « Ordo subdiaconorum. *Subdiaconi, cum ordinantur... patenam de manu episcopi accipiunt vacuam et calicem vacuum. — 119 — De manu vero archidiaconi accipiunt urceolum cum aquamanile ac manutergium. Pronuntiatur sicut lectio dicenda : Videte cuius ministerium vobis traditur. Et ideo si usque nunc fuistis tardi*

ad ecclesiam... si usque nunc in honesti, amodo casti. *Titulus cum admonitione.* Oblationes que veniunt in altare... Palle vero que sunt in substratorio... — 119 v° — ...ut tales vos exhibatis ut Deo placere possitis. — *Prefacio subdiaconorum sicut lectio* : Oremus Deum ac Dominum nostrum ut super servos suos ill. quos ad subdiaconatus officium est dignatus eligere... — 120. *Tunc tradat eis episcopus manipulos dicens* : In nomine Patris et Filli et Spiritus sancti. Amen. » (Aucune mention de l'amict, ni de la tunique, ni de l'épistolier.)

Fol. 120. « Ad diaconos ordinandos. *Facta examinatione et accepta professione, querat episcopus a circunstantibus* : Placet vobis hec consecratio ? *Quibus respondentibus* : Placet, *prosequatur episcopus* : Commune votum communis oratio prosequitur... — 120 v° — ...gratia sanctificationis eluceant. Per. — *Diaconi, cum ordinantur, solus episcopus qui eos benedicit, manum super capita singulorum ponat...* — *Prefatio diaconorum* : Oremus, dilectissimi, Deum Patrem omnipotentem, ut super hos famulos suos... — 121. *Consecratio diaconorum, sicut lectio* : Adesto, quesumus, omnipotens Deus, honorum dator, ordinum distributor... — 122 — ...capere potiora mereantur. Per. » (Pas de solution de continuité dans cette préface ; aucune mention de la prière : « Accipe Spiritum sanctum ad robur... ») — « *Tunc induet eos stola, dicens singulis* — 122 v° — In nomine P. et F. et S. s., accipe stolam iocunditatis quam immaculatam perferas... potens est enim Deus augere tibi gratiam. — *Sequitur benedictio* : Domine sancte, spei, fidei gratie... — 123. *Tunc det illis episcopus textum evangeliorum dicens* : Accipite potestatem legendi evangelium in ecclesia Dei. *Tunc legatur evangelium.* » (Aucune mention de la dalmatique.)

Fol. 123. « Ordo presbiterorum. *Facta electione, et accepta professione ordinandorum presbiterorum, dicat episcopus. Pronuntiatio* : Sit nobis, quesumus, fratres, communis oratio ut ii qui in adiutorium et utilitatem vestre salutis eliguntur... loco deprehendantur, obtineant... — 123 v°. *Presbiteri, cum ordinantur, episcopo eos benedicente, et manum super capita eorum tenente, etiam omnes presbiteri, qui ibi presentes sunt, manus suas super capita illorum teneant.* *Prefatio presbiterorum sicut lectio* : Oremus, dilectissimi, Deum Patrem omnipotentem ut super hos famulos suos ill quos ad presbiterii munus elegit... — Oremus. Flectamus genua. Exaudi nos, quesumus, Domine, Deus noster, et super hos famulos tuos ill. — 124. *Consecratio presbiterorum.* Per o. s. s... Vere dignum... eterne Deus, honorum dator et distributor omnium dignitatum... — 125 — ...premia consequantur. Per. »

Fol. 125. « *Hic reflectat stolam super humerum dextrum et dicit* : Accipe iugum Domini Dei dicentis : Iugum meum suave est et onus meum leve. — *Hic vestiet casula dicens* : Veste nuptiali induat te Dominus. *Resp.* Deo gratias. — *Sequitur benedictio* : Deus sanctificationum omnium auctor, cuius vera consecratio... — 126 — ...pleni persolvant. » — Onction des mains. En marge et d'une autre main : « *Dicatur interim* : Veni, creator Spiritus. » — Tradition du calice et de la patène. — « *Sequitur benedictio* : Benedictio Dei Patris omnipotentis et F. et S. s. descendat

super vos... » — 126 v°. « *Presbiteri vero post consecrationem suam stantes ante altare, fidem sancte Trinitatis quam predicaturi sunt incipiunt ita : Credo in unum Deum. Et sic finiatur missa ordine suo.* » (Aucune mention de l'imposition des mains de l'évêque pour l'*Accipe Spiritum sanctum : quorum remiseris...* ; aucune mention de cette prière elle-même, ni de la promesse d'obéissance à l'évêque.)

Fol. 126 v°. « *Ordo quomodo penitens in capite XL episcopo se debet representare. In capite quadragesime, omnes penitentes qui publicam suscipiunt aut suscep- perunt penitentiam, ante fores ecclesie se representent episcopo civitatis, sacco — 127 — induti, nudis pedibus, vultibus in terram prostratis... — 128. Absolutio penitentium in capite ieiunii. In primis dicat VII psalmos penitentie... — 129. Reconciliatio penitentium in cena Domini. Sedente pontifice pre foribus ecclesie, penitentibus in atrio ecclesie eminus cum archidiacono iussum illius prestolantibus, dicat pontifex : Venite, filii, audite me... — 134. Alia [oratio]. Omnipotens Deus, qui beato Petro apostolo suo ceterisque discipulis suis licentiam dedit ligandi atque solvendi, ipse vos absolvat ab omni... cum omnibus sanctis. Amen.* »

Fol. 134. « *Incipit ordo in die cena Domini. Feria V maioris ebdomade, id est in cena Domini, mane primo — 134 v° — mansionarii ordinent omnia que sunt neces- saria ad consecrationem chrismatis... — 136. Exorcismus olei pro infirmis et pro populo... — 139. Exorcismus sacri olei... — 142. Incipit exorcismus olei quo ungendi sunt catecumini... — 144. Benedictio chrismalis... — 144 v°. Ordo ad mandatum faciendum. Collecta. Actiones nostras, quesumus, Domine... »*

Fol. 145. « *Incipit ordo vel examinatio in ordinatione episcopi. Primum faciat clerus et populus electionem episcopi. Postquam — 145 v° — autem electio cleri et populi domni quoque metropolitani auctoritate corroborata fuerit, ipse electus... — 146. Tunc metropolitanus : Antiqua sanctorum patrum institutio docet et precipit... — 149 v°. Qualiter episcopus ordinetur in Roma. Episcopus, cum ordinatur, primo progreditur dominus metropolitanus cum cuncto clero ad ecclesiam... — Et duo episcopi ponant et teneant evangeliorum codicem super caput eius, et uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi qui assunt manibus suis caput eius tangant. Benedictio. Collecta. Adesto supplicationibus nostris, omnipotens — 150 — Deus, et quod humilitatis nostre gerendum est... — Prefatio. Vere dignum... Honor omnium dignitatum... 151 — ...flore sanctifica. Quando mittendus sit chrisma in caput episcopi... Ungatur et consecretur caput tuum celesti benedictione... Tunc omnes episcopi perungant caput eius manibus suis. Metropolitanus autem finiat prefationem suam... — 152 v°. Consecratio manuum. Ungantur manus iste de oleo sanctificato... — 153. Completa benedictione, pollicem consecrat cum chrismate dicens : Deus, pater D. n. I.C. qui te ad pontificatus sublimari voluit dignitatem... — Cum datur baculus epis- copo, hec oratio dicatur : Accipe baculum pastoralis officii, id est potestatem ligandi atque solvendi... — 153 v°. Cum datur anulus : Accipe anulum pontificalis honoris ut sis fidei integritate... — Dato anulo dicat : Accipe evangelium et vade; predica*

populo... — 154. *Missa episcopi pro se ordinato...* » (Aucune mention de la mitre ni des gants ; pas de chant du *Te Deum*, ni d'intronisation.)

Fol. 155. « Benedictio vel ordinatio abbatis... *In ordinatione abbatis debet episcopus missam cantare et eum benedicere cum duobus vel tribus fratibus suis...* Post introitum et datam orationem dicant monachi : Adest electus noster ad benedictionem suam suscipiendam... — 156. [Interrogatio.] Vis Carnotensi ecclesie et michi meisque successoribus subiectionem et obedientiam exhibere secundum canonicam auctoritatem et decreta sanctorum pontificum ? [Resp.] Volo... *Eo autem profite pro viribus se hec adimplere, debet perficere ipse abbas professionem. Qua facta...* — Fiantque ibi letanie... — 158. *Tunc datur ei regula* : Accipe regulam a sanctis — 158 v° — patribus nobis traditam... — *Tunc datur ei baculus* : Accipe baculum pastoralitatis quem preferas caterve tibi commisso... — *Introitu misse...* — 159. *Missa rite peracta, accipiat presul abbatem ordinatum per manum dexteram, et unus ex episcopis vel abbatibus per sinistram, et sic statuatur in sede sua dicente episcopo* : Sta, et tene locum a Deo tibi delegatum, potens est enim Deus tibi augere gratiam, et sic incipit cantor : Te Deum laudamus. *Tunc dent ei omnes fratres pacis osculum flectentes genua sicut ante patrem a Deo sibi constitutum.* — *Professio abbatis.* Ego N. humilis cenobii beati ill. abbas, promitto tibi pater N. et — 159 v° — successoribus tuis atque matri ecclesie Carnotensi debitam subiectionem... » — « Benedictio super abbatissam... — 160. *Commendatio regule* : Accipe regulam a sanctis patribus nobis... »

Fol. 160. « Consecratio sacrarum virginum fit in Epyphania Domini vel in feria V Pasche aut in natale apostolorum. *In primis benedicantur velamina virginum vel viduarum super altare ab episcopo antequam legatur evangelium...* Et prosternat se virgo ante altare benedicaturque ita : Famulam tuam, Domine, tue custodie muniat pietas... — 160 v° [Prefatio.] Vere dignum... eterne Deus, castorum corporum benignus inhabitator... — 162 v° — ...probabilis mansura castitate permaneat. Per. — *Hic incipit episcopus.* Resp. Veni, electa. *Tunc imponat ei velamen, sed prius dicat virgo.* Ant. Ancilla Christi sum. — *Tunc episcopus* : Accipe velamen quo cognoscaris mundum contempsisse... — 163. *Post acceptum velamen, dicat virgo.* Ant. Ipsi soli servo, fi... — *Sequitur oratio.* Te invocamus, Domine sancte, Pater omnipotens, eterne Deus, super hanc famulam tuam... — *Postea ponat episcopus bannum suum.* — *Missa pro ipsa virgine...* » (Aucune mention de l'anneau ni de la couronne.) — 163 v°. « Benedictio vestium virginum vel viduarum. — 164. Ad sponsam benedicendum. *Benedictio anuli* : Creator et conservator humani generis... »

Fol. 166 v°. « Prefatio in consecratione capsarum... — 168. Prefatio ciborii, id est umbraculi altaris. » — 169 v°. Benedictio ad signum ecclesie benedicendum. » — 172 v°. « Benedictio vexilli. — 173. Ad profiscendum in itinere. — 174. Ad benedicendum peram. — 175. Ad dandum baculum. — Exorcismus olei cum benedictione ad omnem langorem corporis expellendum. — 177 v°. Benedictio cinerum in capite ieiunii. — 178. « Benedictio palmarum. — Benedictio novi ignis. — 178 v°. Bene-

dictio agni in die Pasche. — 179. Oratio super vasa in loco antiquo reperta. — Benedictio putei. — 179 v°. Benedictio uve vel fabe. — Benedictio ad omnia quecumque volueris. — 180. Benedictio ad fruges novas. — Benedictio panis. — Benedictio nove domus. — 180 v°. Incipit ordo ad catecizandos infantes in sabbato sancto... — 190 v°. *Si episcopus adest, statim chrismate sancto confirmetur, et, si deest, a presbitero communicetur.* — Ordo ad visitandum infirmum... — 191 v°. Litanies : « ...s. Clemens ; s. Piate ; s. Caraune ; s. Quintine ; s. Corneli... s. Dionisi c. s. t., s. Maurici c. s. t., omnes sancti martyres ; s. Silvester ; s. Hilari ; s. Martine ; s. Leobine ; s. Augustine ; s. Ambrosi... — 195. *Incipit commendatio anime...* — 198. *Post hec portetur corpus ad ecclesiam...* — 199 v°. *Oratio ante sepulchrum...* »

Fol. 204. « Incipit percunctatio sive electio episcoporum ac clericorum necnon populum ad regem consecrandum. *Admonitio episcoporum ad regem...* A vobis perdonari petimus ut unicuique de nobis... — 204 v°. *Deinde alloquantur duo episcopi populum in ecclesia, inquirentes eorum voluntatem; et si concordes fuerint, agant Deo gratias dicentes:* Te Deum laudamus, et duo episcopi accipient eum per manus, et ducant ante altare, et prosternet se usque in finem Te Deum laudamus. — *Invocatio super regem.* Te invocamus, Domine sancte, Pater omnipotens, eterne Deus, ut hunc famulum tuum N.... — 206. *Consecratio regis.* Omnipotens semper terne Deus, creator ac gubernator celi et terre... — 207 — ...ut regale solium, videlicet Saxonum, Mertiorum, Nordam Chimbrorum, sceptrum non deserat... » — 207 v°. « *Hic ungatur oleo...* — 209. *Hic detur anulus...* — 209 v°. *Oratio post anulum...* — *Hinc cingatur ei gladius ab archiepiscopo...* — *Oratio post gladium...* — 210. *Hic coronetur...* *Oratio post coronam...* — 210 v°. *Hic detur ei sceptrum...* — *Oratio post sceptrum...* » — 211. « *Hic datur ei virga...* — 211 v°. *Tunc dicatur benedictio...* — 213. *Regis status designatur...* » (Intronisation) — 213 v°. *Et tunc deosculetur omnes, clerum populumque, et dicat unusquisque:* Vivat rex feliciter in sempiternum. Tribus vicibus : Vivat rex. Et post evangelium, offerat rex ad manus archiepiscopi oblationem — 214 — et vinum, et super agatur missa suo nomine et ordine suo. Deinde communicetur ab archiepiscopo corpore et sanguine D. I. C., et sic referant Deo gratias. Post, pergant ad mensam. — Ad reginam benedicendam... — *Tunc debet caput eius ungi oleo...* Sequitur oratio post unctionem... — 214 v°. *Tunc debet anulus inmitti digito...* — 215. *Tunc debet imponi suo corona capiti...* »

Fol. 215. « Benedictio Vexilli. — 215 v°. Benedictio cimiterii. *Clerus et sacerdotes circumdant totum cimiterium cum aqua benedicta facientes letaniam...* » — 218 v°. « Electio abbatis canonicorum eo ordine fiat quo superius digesta est electio abbatis monachorum... — 219 v°. *Surgens novus abbas ab oratione tradat ei episcopus regulam canonicorum, ita dicendo:* Accipe gregis dominici paternam providentiam... — 220. *Et postea, det ei virgam dicens:* Accipe virgam pastoralem sollicitudinis... — *Post hec, reverenter statuatur in sede ubi antecessor eius erat solitus stare, nichilominus dicente sibi episcopo:* Sta in iusticia et sanctitate, et retine locum a Deo tibi dele-

gatum... — 220 v° — ...*Et sic incipiatur* : Te Deum laudamus. *Tunc dent ei cuncti fratres pacis osculum cum omni paterna reverentia flectentes genua...* »

Ce manuscrit est un pontifical, comme le montre l'analyse qui vient d'en être faite ; mais ce n'est pas un « pontifical romain » comme l'indique le *Catalogue* de 1744 (t. III, p. 76) : l'interrogatoire et le serment de l'abbé, ainsi que les litanies (fol. 156, 159 et 191 v°) désignent nettement Chartres. De plus, il ne date pas du XIIIe siècle, comme l'indique le même *Catalogue* : les initiales festonnées et la notation neu-matique accusent la seconde moitié ou la fin du XIIe siècle.

Parchemin. — 222 ff. à longues lignes. — 286 sur 198 mill. — Aucune miniature. — Nombreuses initiales festonnées vermillon et azur alternativement. — Quelques pièces de chant notées, notation neumatique : école française ; en plusieurs endroits, la notation a été préparée, mais n'a pas été exécutée.

Reliure basane racine ; dos orné ; titre en capitales d'or : « Pontificale. » (Ant. Faure, 69).